

Učebné osnovy – Geografia 5. ročník ZŠ

Názov predmetu	GEOGRAFIA
Časový rozsah výučby iŠVP	2 h týždenne, 66 hodín ročne
Ročník	piaty
Škola	Základná škola s materskou školou, Kamienska 113
Kód a názov iŠVP	iŠVP pre 2. stupeň ZŠ v Slovenskej republike
Stupeň vzdelania	ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelanie
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

1 Charakteristika predmetu

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie o výnimočnosti a jedinečnosti planéty Zem. Pomáha správne pochopiť podstatu javov a procesov, ktoré na Zemi prebiehajú a uvedomiť si princípy, na ktorých je postavená existencia života. Štúdium geografie umožňuje žiakom spoznávať krajinu v celej svojej komplexnosti a zložitosti. Podporuje snahu porozumieť vzťahom medzi jednotlivými zložkami a prvkami krajiny a chápať ich silnú vzájomnú previazanosť.

Základnou zručnosťou, rozvíjanou v geografii, je práca s mapovými podkladmi v tlačenej a digitálnej podobe. Vedieť mapu vyhľadať, čítať, pracovať s ňou, analyzovať jej obsah a interpretovať ho, orientovať sa v nej a podľa nej v neznámom prostredí, tvoria základ geografického myslenia a vzdelávania.

Dôkladné poznanie Zeme je nevyhnutnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je osobité. Od iných sa odlišuje typickým podnebím, rastlinstvom, živočíštvom, ale aj obyvateľmi s vlastným jazykom, kultúrou a spôsobom života. Tolerancia žiakov k inakosti predpokladá pochopenie podstaty príčin rôznorodosti a rozmanitosti jednotlivých krajín. Vyžaduje úctu k princípom demokracie a občianskej slobody, ktorých nerešpektovanie môže viesť k vojnovým konfliktom a globálnym katastrofám. Geografia zohráva v tomto smere nezastupiteľnú úlohu. Zdôrazňuje súvislosti a nie vždy jasnú prepojenosť príčin s dôsledkami. Formuje osobnosť mladého človeka upozorňovaním na podobnosť, ale aj zvláštnosti popisovaných regiónov, ktoré porovnáva so Slovenskom, pričom poukazuje na jeho jedinečnosť v kontexte Európy, či sveta.

2 Ciele učebného predmetu

Sú v súlade s cieľmi a obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet geografia, schváleného ako súčasť ŠVP pre druhý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/598:2-10A0.

Žiaci

- vyhľadajú, porovnajú, posúdia pravdivosť a zhodnotia dostupné informácie o krajine z rôznych informačných zdrojov,
- prezentujú informácie o krajine v rôznych podobách (grafy, tabuľky, schémy, diagramy, fotografie, filmy a pod.),

- interpretujú mapy rôzneho druhu v digitálnej aj tlačenej podobe,
- zdôvodnia rôznorodosť prírodných podmienok na Zemi a ich vplyv na život človeka,
- zaujmú postoj k najväčším problémom ľudstva a ponúknu vhodné riešenia,
- pochopia zložitosť krajiny a silnú vzájomnú previazanosť jej prírodných a socioekonomických zložiek.

3 Prierezové témy

Environmentálna výchova (ENV), Multikultúrna výchova (MUV), Osobnostný a sociálny rozvoj (OSR), Výchova k manželstvu a rodičovstvu (VMR), Mediálna výchova (MDV), Ochrana života a zdravia (OZO), Finančná gramotnosť (FIG), Čitateľská gramotnosť (CGT), Informačná a digitálna gramotnosť (IDG), Prírodovedná gramotnosť (PDG)

4 Tematické celky

1. Planéta Zem – 18 hodín (IX., X.): vesmír, slnečná sústava (Slnko a osem planét, Mesiac), guľatý tvar Zeme, dopad slnečných lúčov, otáčanie Zeme, sklon zemskej osi, severná a južná pologuľa, východná a západná pologuľa, obeh Zeme okolo Slnka, priklonenie severnej a južnej pologule, časové pásma, svetadiely, svetový oceán

2. Zobrazovanie Zeme – 11 hodín (XI., XII.): glóbus, nultý poludník, poludníky, rovník, rovnobežky, východná a západná pologuľa, geografická sieť, mapa, obsah mapy (mapové znaky, grafická mierka mapy), GPS

3. Cestujeme po Zemi – 33 hodín (I., II., III., IV., V.): pohoria, nížiny, sopky, zemetrasenia, doliny (kaňony), rieky, vodopády, jazerá, podnebné pásma (teplé, mierne, studené), ovzdušie, oblaky, výšková stupňovitosť, šírková pásmovitosť, typy krajín (tropické dažďové lesy, savany, púšte, subtropická krajina, stepi, listnaté lesy mierneho pásma, ihličnaté lesy mierneho pásma, tundra, polárna krajina, vysokohorská krajina), ochrana prírody, mestá, vidiecke sídla, prírodné a kultúrne pamiatky zapísané v zozname UNESCO

4. Geografické exkurzie a vychádzky – 4 hodiny (VI.): turistické vybavenie, turistická mapa, orientácia mapy, kompas, členitosť terénu, nadmorská výška, záujmové body, vrcholy s výhľadom, turistické značky, smerovník, Geocaching, GPS

5 Vzdelávací štandard

Planéta Zem

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznať základné prvky slnečnej sústavy na jednoduchom náčrte, • opísať zdanlivú dráhu Slnka a Mesiaca na oblohe (obrázkoch, náčrtoch), 	<p>vesmír, slnečná sústava (Slnko a osem planét, Mesiac) guľatý tvar Zeme dopad slnečných lúčov otáčanie Zeme</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vysvetliť príčiny striedania dňa a noci na Zemi, • určiť podľa mapy časových pásem, kde na Zemi je viac hodín ako na Slovensku a kde menej, • uviesť dôvody vzniku teplotných pásem na Zemi, • vysvetliť striedanie ročných období, • rozpoznať na glóbose, mape svetadiely a oceány na Zemi. 	sklon zemskej osi severná a južná pologuľa, východná a západná pologuľa obeh Zeme okolo Slnka priklonenie severnej a južnej pologule časové pásma svetadiely, svetový oceán
---	--

Zobrazovanie Zeme

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlíšiť na glóbose jednotlivé zemské pologule, • určiť vybrané miesto na mape pomocou geografických súradníc, • porovnať na mapách rôznych grafických mierok vzdialenosti, • identifikovať na mape základné objekty v krajine, vie čítať obsah mapy, • vyhľadať konkrétne miesta na digitálnych mapách. 	glóbus nultý poludník, poludníky, rovník, rovnobežky východná a západná pologuľa geografická sieť mapa, obsah mapy, mapové znaky, grafická mierka mapy, GPS

Cestujeme po Zemi

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porozprávať podľa mapy a obrázkov o cestovaní vybraným pohorím, • vysvetliť vlastnými slovami príčiny vzniku pohorí, • vymenovať činitele, ktoré sa podieľajú na zarovnávaní pohorí, • zhodnotiť podľa mapy, glóbusu rizikové zemetrasné oblasti na Zemi, • zdôvodniť usporiadanie rastlinstva a živočíšstva podľa nadmorskej výšky, výšková stupňovitosť, • porozprávať podľa mapy a obrázkov popri rieke od jej prameňa k ústiu, • vysvetliť vznik riek a jazier, • opísať, ako sa vytvárajú doliny, kaňony a vodopády, • porozprávať o cestovaní balónom od rovníka do polárnych krajín, • zosumarizovať zmeny v ovzduší so stúpajúcou nadmorskou výškou, 	pohoria, nížiny sopky, zemetrasenia doliny, kaňony, vodopády, jazerá podnebné pásma, teplé, mierne, studené, ovzdušie, oblaky výšková stupňovitosť, šírková pásmovitosť typy krajín, tropické dažďové lesy, savany, púšte, polopúšte, subtropická krajina, stepi, listnaté lesy mierneho pásma, ihličnaté lesy mierneho pásma, tundra, polárna krajina, vysokohorská krajina ochrana prírody

<ul style="list-style-type: none"> • vysvetliť vznik usporiadania rastlinstva a živočíšstva na Zemi do pásiem, šírková pásmovitosť, • priradiť k jednotlivým šírkovým pásmam dva typické rastlinné druhy a dva druhy živočíchov, • na dvoch príkladoch zhodnotiť význam ochrany prírodných pamiatok zapísaných v Zozname prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape, glóbose, • porozprávať o cestovaní mestom a vidiekom, • porovnať životné podmienky ľudí žijúcich v meste a na vidieku, • zhodnotiť vplyv prírodných podmienok na rozmiestnenie obyvateľstva, • na dvoch príkladoch zhodnotiť význam ochrany kultúrnych pamiatok zapísaných v Zozname kultúrneho dedičstva UNESCO a ukázať ich na mape, glóbose. 	<p>mestá, vidiecke sídla prírodné a kultúrne pamiatky zapísané v zozname UNESCO</p>
--	--

Geografické exkurzie a vychádzky

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vytýčiť trasu geografickej exkurzie, vychádzky a slovne opísať jej priebeh. • Odhadnúť vzdialenosti k zaujímavým bodom na mape (vrcholy, kultúrno-historické a prírodné pamiatky) a náročnosť prístupu k nim, • Pomocou prístroja GPS, mobilu nájsť zaujímavé miesto 	<p>turistické vybavenie, turistická mapa orientácia mapy, kompas členitosť terénu, nadmorská výška, zaujímavé body, vrcholy s výhľadom, turistické značky, smerovník Geocaching, GPS</p>

6 Hodnotenie predmetu

1. **Verbálna forma** - zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu.
2. **Písomná forma – test** na konci tematického celku alebo skupiny podobných učebných tém, zostavených podľa výkonovej časti vzdelávacieho štandardu.
3. **Samostatná práca žiakov a schopností práce s textom - správa zo samostatných pozorovaní**
4. **Prezentácia projektov** podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov.